

L'empresa Roca Umbert i l'esport a Granollers (1940-1975)

Alfredo Cela Rodríguez (doctor en Història per la UAB)

Ponències
Revista del
Centre d'Estudis
de Granollers,
24 (2020), 135-151

135

Resum: Aquest article explica la contribució de l'empresa Roca Umbert a la difusió de l'esport a Granollers durant els anys de la dictadura de Franco. Com van fer moltes empreses industrials, Roca Umbert va impulsar la pràctica de l'esport entre els seus treballadors i treballadores, cosa que afavoria el sentiment de pertinença i contribuïa a la *pacificació* de les relacions laborals. Com que Roca Umbert va ser durant molts anys l'empresa de Granollers amb un major nombre de treballadors de la ciutat, prop d'un miler, la seva contribució a la difusió de l'esport a Granollers i a la formació d'equips locals en diferents esports (handbol, futbol, bàsquet, atletisme) va ser destacada. A més, l'any 1956 l'empresa Roca Umbert va fer una contribució destacada a l'esport granollerí amb la cessió dels terrenys per a la construcció de l'actual zona esportiva.

Paraules clau: esport, Roca Umbert, franquisme, Granollers.

Abstract: This article explains the contribution of the Roca Umbert company to the diffusion of sport in Granollers during the Franco dictatorship. Like many industrial companies, Roca Umbert encouraged sport among its employees, to encourage a sense of belonging and help to pacify working relationships. As Roca Umbert was for many years the industrial company with the largest number of workers in Granollers, nearly a thousand, its contribution to the diffusion of sport in Granollers and to the creation of local teams in different sports (handball, football, basketball, athletics) was outstanding. In addition, in 1956 the company Roca Umbert made a remarkable contribution to sport in the city with the transfer of land for the construction of the current sports area.

Keywords: sport, Roca Umbert, Franco dictatorship, Granollers.

Data de recepció: 14 març 2019; versió definitiva: 4 març 2020.

1. Introducció

L'esport s'ha convertit en una part indestriable de la cultura contemporània.¹ Part de la seva popularitat rau en el fet que comparteix valors amb idees força de la nostra societat com la cultura de l'esforç, el joc net, la competitivitat, la recerca d'una vida saludable i l'oci.² L'activitat física és tan antiga com la humanitat, ja que serví per preparar el cos per a la caça, la pesca, els ritus o les guerres. Tanmateix, l'esport modern va néixer a Anglaterra durant la Revolució Industrial i implica una nova concepció social i d'entreteniment. Es caracteritza per la reglamentació de pràctiques socials antigues —gimnàstica, atletisme, etc.—, de jocs interclassistes —futbol, frontó, etc.— i d'activitats militars —esgrima, hípica, etc.—; per l'organització de les diferents disciplines esportives en clubs i per la introducció de la competició individual o en equip.³

A Catalunya, l'esport d'origen anglès arribà de la mà de les colònies estrangeres vinculades a la indústria, el comerç i les relacions internacionals a la segona meitat del segle XIX.⁴ Els esportistes estrangers s'agruparen en clubs en funció de les seves nacionalitats o interessos. Alhora, l'aristocràcia i la burgesia catalana començaren a practicar els esports més elitistes, com ara el polo, l'hípica o el tennis. D'altra banda, els industrials sovint van promoure la difusió d'alguns esports menys elitistes entre la classe obrera, amb l'objectiu d'afavorir la pau social. Així, mentre alguns obrers prenen part en les activitats dels ateneus, altres fundaren els primers equips de futbol.⁵ La reducció progressiva de les jornades laborals a les fàbriques, la implantació del descans dominical i l'augment del nivell de vida de la classe obrera a partir de les primeres dècades del segle XX van ser factors clau en la difusió de la pràctica esportiva.

Els diferents sectors industrials tendiren a potenciar diferents disciplines esportives. El futbol s'associà amb el sector del suro al Baix Empordà (el Palamós Football-Club, l'equip degà català, data del 1898), amb les colònies tèxtils cotoneres (l'equip de futbol de la colònia Borgonyà va ser fundat pels enginyers escocesos en 1895) i amb el sector del ciment (tècnics anglesos d'Asland fomentaren la creació del club de la Pobra de Lillet en 1900). En paral·lel, el sector de la llana a Terrassa va desenvolupar l'hoquei. A les

¹ J. L. SALVADOR (2004), p. 395-397; X. PUJADAS i C. SANTACANA (1994).

² J. GARRIGA (1992), p. 3.

³ DIVERSOS AUTORS (2018).

⁴ J. ARRANZ (2014), p. 10.

⁵ DIVERSOS AUTORS (2018).

comarques gironines, el ciclisme s'implantà amb força gràcies al contacte amb enginyers francesos a finals del segle XIX, des d'on s'estengué a la resta de Catalunya.⁶ Tanmateix, com que la industrialització es va concentrar eminentment a l'àrea barcelonina, la majoria de clubs, especialment els més destacats, es trobaven a la capital. És el cas del Futbol Club Barcelona (1899) o l'Espanyol (1900), per exemple.

Aquest article explica la contribució de l'empresa Roca Umbert a la difusió de l'esport a Granollers durant els anys de la dictadura de Franco. Després d'un breu recorregut per la història de la fàbrica, es farà una panoràmica dels inicis de l'esport a Granollers. A continuació, s'explicarà el paper de Roca Umbert en la difusió de la pràctica esportiva a Granollers després de la Guerra Civil i el que serà segurament la contribució més destacada, la cessió, el 1956, dels terrenys per a la construcció de l'actual zona esportiva. L'article acaba amb una breu conclusió.

2. Breu resum de la trajectòria de la fàbrica Roca Umbert⁷

L'origen de la fàbrica Roca Umbert es remunta al 1876, quan Josep Umbert (Sant Feliu de Codines, 1849 — Granollers, 1917) va establir la fàbrica tèxtil a Granollers. Després de tenir diversos emplaçaments, l'any 1904 va inaugurar una gran fàbrica al sud del nucli urbà (a l'actual carrer de Prat de la Riba), ja convertida en una de les més importants de la ciutat. L'estratègia empresarial de Josep Umbert va ser apostar per la producció integral del cotó per millorar la relació qualitat-preu i fer més competitiva l'empresa. Per aquesta raó instal·là una secció de preparació, una altra de tints i una d'acabats a Granollers, adquirir filatures a Granollers i a Monistrol de Montserrat, un magatzem a Sants i establí un despatx a Barcelona a fi d'integrar-se plenament en la xarxa de relacions socials i financeres necessàries per ampliar el negoci. Quan el 1917 Josep Umbert va morir, l'empresa estava en plena expansió, aprofitant el context de la Primera Guerra Mundial i l'alta demanda de productes per part dels països bel·ligerants. Comptava aleshores 202 empleats, 220 telers mecànics i 4.000 fusos de filar. L'empresa fou heretada pels seus nebots Roca Umbert, que continuaren la política expansiva de l'empresa com a únics accionistes. Deu anys més tard, Sobrinos de José Umbert tenia 500 treballadors a Granollers i el 1936, quan l'empresa ja havia adoptat el nom de Roca Umbert, aquest nombre s'havia gairebé duplicat (917).⁸

⁶ DIVERSOS AUTORS (2018).

⁷ Aquest apartat resumeix A. CELA (2012).

⁸ J. ABEL i J. JORDANA (1987), p. 224.

Durant la Guerra Civil els propietaris de la fàbrica es refugiaren a l'Espanya «nacional» i l'empresa va ser col·lectivitzada amb el nom d'Espartacus. Quan el conflicte acabà els Roca Umbert recuperaren les seves propietats, però bona part de la fàbrica havia estat cremada. Encara que la producció es va reprendre, la postguerra presentà múltiples inconvenients: la manca de braços, les restriccions energètiques, la necessitat de pagar part del salari en espècie per complementar la dieta dels treballadors, els problemes per importar... La fàbrica va haver d'adoptar mètodes productius més manuals, cosa que explica que el 1947 el nombre de treballadors a la fàbrica central de Granollers era de 993 i que fins els anys 1970 encara s'utilitzessin telers de principis del segle XX.

Tot i així, la millora dels nivells de vida dels espanyols a partir dels anys 1950 va permetre que l'empresa ampliés la seva quota de mercat i millorar la producció. L'empresa combinava maquinària de darrera generació, com els telers Sulzer o les màquines de tint Thies. Alhora invertí en la creació d'una estació tèrmica pròpia per garantir el subministrament d'energia.

Els anys 1960 la tercera generació d'empresaris, comandada per Josep Maria i Enric Roca Umbert i Joan Casals Roca Umbert, va introduir les fibres artificials i els estampats. La quarta generació, de la mà de Manuel Roca Umbert, va introduir la confecció a Sant Feliu de Codines i posteriorment Esteve Roca Umbert ho va fer a Granollers.

A causa de la crisi general del sector tèxtil, algunes empreses rellevants de Granollers com ara Industrias Torras o UNITESA van haver de tancar, i Roca Umbert, llavors convertida en societat anònima, demanà un pla de reestructuració al govern espanyol, que no fou aprovat fins al 1977. Roca Umbert va sobreviure fins al maig de 1991, quan les seves dues fàbriques, la de Granollers i la de la Batllòria, van tancar.

A l'antiga fàbrica del carrer Prat de la Riba, l'Ajuntament de Granollers ha impulsat des del 2004 el projecte Roca Umbert Fàbrica de les Arts, com a espai de creació i difusió de coneixement i d'art contemporani. Per això ha utilitzat els antics espais industrials per a entitats culturals, corporacions de comunicació comarcal, un centre universitari, una biblioteca, equipaments de creació i difusió artística, a més d'un centre d'interpretació de la història industrial, que han de desenvolupar les seves activitats en xarxa. D'aquesta manera, Granollers ha fet realitat un projecte molt ambiciós de suport als processos creatius, la formació artística participativa i el diàleg entre les arts, emmirallant-se en els grans equipaments culturals del nord d'Europa.⁹

⁹ E. PRAT (2018).

Fotografia aèria de la fàbrica Roca Umbert de Granollers, 27 març 1951. A l'esquerra de la fàbrica, el terreny que el 1958 la família Roca Umbert cedí a l'Ajuntament de Granollers per crear la zona esportiva (Fotografia: Trabajos Aéreos Fotogramétricos. Col·lecció Ajuntament. Arxiu Municipal de Granollers).

3. Els inicis de l'esport a Granollers: una breu panoràmica

Des de principis del segle XX, la pràctica esportiva a Granollers es va anar ampliant, no només en el terreny competitiu, sinó també en l'educatiu, en el lleure i com a element d'integració en la ciutat.¹⁰

A Granollers la pràctica esportiva es documenta per primera vegada en 1889, quan la Societat Incògnita Excursionista organitzà una excursió a Sant Miquel del Fai. Les entitats sociopolítiques es començaren a implicar en l'organització d'excursions, com va fer l'Ateneu Obrer en 1906, o a convocar campionats de billar, de tennis o de tir de colom, com feia el Centre Catòlic una dècada després.

En els primers anys de la segona dècada del segle XX, tot coincidint amb el creixement industrial de la ciutat, sorgiren les primeres entitats esportives.

¹⁰ J. GARRIGA (1992), p. 3.

El Granollers Foot-ball Club, fundat el 1913 i origen de l'actual Esport Club Granollers, va ser l'entitat que va convertir l'esport en un fenomen interclassista. Salvador Mas i Agustí Torrelles, joves obrers, lideraren un grup de futbolistes que jugava a l'Era del Baster. Comptaren amb el patrocini del doctor Alfred Canal i de l'empresari Frederic Maspons per fundar el club i recaptar els fons necessaris per construir el Camp Vell. Aquest equipament estava situat sobre els estenedors de la fàbrica de Josep Umbert i Cia., l'empresa antecedent de Roca Umbert, al costat de la fàbrica del Gas, a l'actual avinguda de Sant Esteve.¹¹ El camp municipal d'esports del carrer Girona no s'inaugurà fins al 1922. No sols hi jugava l'equip local de futbol: també hi jugaven algunes penyes i al principi s'hi practicava també atletisme, bàsquet i handbol.¹²

Partit de futbol al *camp del Gas*, primer camp oficial del Granollers Foot-Ball Club, que s'inaugurà el 4 de setembre de 1913, durant la Festa Major (Fotografia: Josep Bosch i Plans. AMGr).

L'Agrupació Excursionista de Granollers (AEG), sota la direcció de Salvador Llobet, va fer una aposta decidida per combinar la ciència i l'esport. Creà una secció d'atletisme dirigida per Francesc Lorenzo, atleta granollerí del FC Barcelona, que estava instruint informalment tota una generació d'atletes. Lorenzo va instruir-los també en el bàsquet i dins de l'AEG sorgiren el Club

¹¹ Vallés, 24.8.1966.

¹² E. GARCIA-PEY (2013); DD.AA. (1989), p. 81; J. SALA VILA (2014), p. 79-80; I. JUNCÀ (2013), p. 20-21.

Bàsquet Granollers masculí i femení. En paral·lel, l'AEG organitzà el campionat d'esquí a la Molina.¹³

La Guerra Civil aturà la pràctica esportiva totalment. Durant la postguerra, les autoritats franquistes s'apropriaren dels recursos de les entitats esportives i els gestionaren per a enquadrar els infants i els joves dins del Frente de Juventudes. També es van crear alguns equips modestos de futbol, atletisme, ciclisme, tir, bàsquet, esquí, escacs o tennis taula, sota el paraigua d'Acció Catòlica, que es convertiren en una alternativa a l'enquadrament en els organismes del règim.¹⁴

L'Esport Club Granollers hagué de castellanitzar el seu nom, Club Deportivo Granollers (CD Granollers en endavant), però pogué tornar a l'activitat el 1940. L'handbol, que es començà a practicar dins del Frente de Juventudes, s'independitzà en 1946 i, refundat com a BM Granollers, va guanyar la Lliga espanyola l'any 1956. Aconseguiria el seu títol més destacat el 1976, en guanyar la Recopa d'Europa en un partit que va tenir lloc al pavelló municipal d'esports, que s'havia inaugurat l'any 1960.

En els anys 1960 l'esport de Granollers tingué dos èxits importants: el subcampionat d'Espanya de l'equip juvenil del CD Granollers (1963) i l'organització exitosa del Primer Cross Internacional Ciutat de Granollers (1967). Durant els 1970 cal destacar la feina feta pel Casal de l'Esport, que va aplegar les entitats d'escacs, atletisme, motociclisme, natació i voleibol de la ciutat. En aquests anys, els equips granollerins d'atletisme, esquí, natació sincronitzada, ballet aquàtic, petanca, atletisme, billar, karate o judo eren al més alt nivell.

L'any 1976 s'inaugurà el pavelló El Tub, on el Club Basquet Granollers jugaria (dintre de la Lliga ACB, 1977-1992) fins a l'obertura del pavelló municipal del Congost el 1986. L'estadi municipal d'atletisme, que com veurem més endavant s'havia construït en uns terrenys cedits per l'empresa Roca Umbert, va tenir pistes de tartà des del 1977.

El 1987 la capital del Vallès Oriental va ser nomenada subseu dels Jocs Olímpics de 1992. A més de la seva proximitat a Barcelona, la decisió es fonamentava en la seva tradició esportiva i la rellevància del primer equip d'handbol.¹⁵ Fins a les semifinals, els partits es van jugar al nou pavelló olímpic de Granollers i la participació ciutadana va ser massiva.

¹³ J. GARRIGA (1992), p. 11.

¹⁴ A. CELA (2015), p. 456. Vegeu també Diversos autors (1991).

¹⁵ J. GARRIGA (1992), p. 20-21.

Des d'aleshores, els esdeveniments esportius s'han anat incrementant: marxes atlètiques, populars i excursionistes, mitges maratons, curses ciclistes, partits de futbol, bàsquet o futbol americà. El 2013 la ciutat organitzà el Mundial d'handbol i el 2021 celebrarà el d'handbol femení.

3. Roca Umbert i l'activitat esportiva a Granollers després de la Guerra Civil

142

En el context de la postguerra, l'empresa Roca Umbert va promoure la pràctica esportiva dels seus treballadors i treballadores, i va ajudar a crear alguns equips esportius que van ser el planter informal dels clubs locals. En aquest apartat ho veurem en el cas de l'handbol, del futbol, del bàsquet i de l'atletisme.

Ponències
Revista del
Centre d'Estudis
de Granollers,
24 (2020), 135-151

L'handbol, inventat a l'Uruguai i reglamentat a Alemanya, va ser incorporat a les activitats del Frente de Juventudes de Barcelona i d'altres localitats de la província l'any 1943. A més de l'equip de Granollers, es van crear la secció d'handbol del Futbol Club Barcelona, del Sindicato de Estudiantes Universitarios de Barcelona, l'Ideal de Vallvidrera, l'equip del Frente de Juventudes de Sabadell, el del Club de Futbol Badalona, l'equip del Centre Excursionista i Esportista de Girona, el de Terrassa i el del Masnou. Aviat l'equip local granollerí s'integrà als campionats català i espanyol.

L'empresa Roca Umbert tingué un dels primers equips d'handbol de Granollers. Recollint la petició del regidor Ramon Sobrevia per potenciar aquesta activitat als centres productius, un dels seus treballadors, el senyor Escursell, organitzà un equip de l'empresa, i un equip dels contramestres de diferents empreses, l'Arte Textil, que jugà amb el Frente de Juventudes de Granollers per dinamitzar la festa patronal de 1945. L'any següent, al camp municipal d'esports va tenir lloc un campionat local de centres de treball, en el qual van participar Conservas Puig, Construccions Baró, Indústries TEM, EGA, Recanvis Viadé, Maquinària Tèxtil Boix i Roca Umbert CA.

Els equips d'empreses, i posteriorment també els de les diferents penyes, van ser el planter del BM Granollers. En aquest equip van jugar, per exemple, els germans Terrades, Catot, Sabatés i Casajuana, tots jugadors del Roca Umbert CA. Altres empreses, com Garages Baulenas o Industrias Murtra, van competir als campionats locals amb les penyes, en les quals hi havia treballadors de Roca Umbert, com ara la penya Cunito o la de la Fiat.¹⁶ L'any 1956 l'equip d'handbol de l'empresa Roca Umbert guanyà el torneig de la

¹⁶ F. SÁNCHEZ (2003), p. 109-110, 211, 273, 425-426, 457, 480-481, 536-537, 622-623; Diversos autors (1985); J. SALA VILA (2014), p. 23-25.

modalitat a 7 per la diada de Sant Antoni Maria Claret, que s'havia organitzat en homenatge a l'equip del BM Granollers que havia quedat campió d'Espanya, i en el qual també van prendre part els equips d'Indústries Torras, Hilados y Tejidos Comas i Antonio Guitart.

A partir dels anys 1940 el futbol es convertí en l'esport amb més aficionats a Espanya. Es crearen noves penyes amb equips de futbol i moltes empreses tingueren el seu propi equip, cosa que afavoria el sentiment de pertinença i contribuïa a la *pacificació* de les relacions laborals.¹⁷ Des de l'any 1946 fins al 1958, per la diada patronal, l'equip de futbol de Roca Umbert va participar en un torneig amb Industrias Torras, Murtra, Miguel Crusellas, Manufacturas del Vallés i Hilados y Tejidos Comas. Va guanyar-lo en dues ocasions, el 1950 i el 1952.

L'origen del Club Atlètic Granollers també està vinculat a Roca Umbert. Els aprenents no tenien equip i alguns joves del barri de les cases de Ca l'Umbert van demanar que els entrenés Jordi Grau, que era treballador de Roca Umbert i jugador del CD Granollers. D'aquí va sorgir el 1956 la Peña Sporting, amb el primer equip juvenil de Granollers, que dos anys després, en federar-se, passà a denominar-se Club Atlètic del Vallès.¹⁸ Jordi Grau ho

L'equip de futbol de l'empresa Roca Umbert al camp de futbol del carrer Girona de Granollers, 1954 (Fotografia: autor desconegut. AMGr).

¹⁷ J. GRACIA i M. A. RUIZ CARNICER (2001), p. 92.

¹⁸ <<http://atleticvalles.com/>> (Consulta: 9.12.2019. Data d'actualització: 2.12.2019).

recordava: «Jugàvem als camps de Roca Umbert i utilitzàvem els jerséis per fer les porteries [...]; quan jugàvem a Lliçà, hi anàvem caminant i jugàvem el partit amb les mateixes espartenyès.»¹⁹ En aquest equip es formaren dos jugadors que arribarien a jugar a la primera divisió espanyola: Josep Maria Rodríguez Ardura (Rodri) i Enric Garcia-Pey. Tots dos passaren pel mític equip juvenil de l'Sport Granollers, que el 1963 va ser campió de Catalunya i subcampió d'Espanya. Tots dos fitxaren pel RCD Espanyol i van viure l'experiència de poder jugar amb els seus ídols: Ladislao Kubala, Alfredo DiStefano, Carmelo Sendrún o Justo Tejada. Durant els anys 1960 i 1970, van seguir trajectòries diferents en altres equips de la primera divisió.²⁰ Altres treballadors de l'empresa jugaven a les penyes Sastre o Cunitu. Per la seva banda, els manyans i contramestres de Roca Umbert van crear l'Organización de Futboleros Unidos, una penya per jugar la travessa, que organitzava un partit de solters contra casats. Les penyes d'aquest estil eren de les poques formes associatives permeses pel règim.

L'Ajuntament de Granollers va demanar suport a les empreses per recuperar el bàsquet local i l'any 1944 l'empresa Roca Umbert organitzà un equip de bàsquet masculí, tal com van fer moltes empreses catalanes. Aquest equip va quedar segon en el campionat local de centres de treball de 1946, en què van participar la Sastrería Escarmís i Interruptores TEM, entre d'altres, a més d'un equip de militars i de la penya de tennis taula.²¹ Després va deixar de tenir activitat fins que el 1953 va reaparèixer per dinamitzar la diada de Sant Antoni Maria Claret, juntament amb l'equip d'Industrias Torras.²²

Com en altres empreses del sector,²³ un 60 % dels treballadors de Roca Umbert eren dones. Juntament amb Conservas Puig i Coñac Decano, que també tenien un gran percentatge de treballadores a les seves plantilles, l'empresa Roca Umbert va voler oferir una alternativa d'oci gratuïta a les seves treballadores en una etapa en què l'esport masculí estava consolidat. El Club Deportivo Granollers també s'afegí a la iniciativa i s'organitzà un campionat local d'equips d'empresa femenins. Joan Grau, que era jugador del Club Baloncesto Granollers, entrenaria un equip de noies de 15 a 28 anys que formarien la Sociedad Deportiva Roca Umbert. L'equip va quedar segon en el primer campionat de bàsquet femení de Granollers, que es jugà en 1954. L'any següent va quedar subcampió del campionat comarcal i les jugadores

¹⁹ Entrevista a Jordi Grau, 4.7. 2018.

²⁰ Entrevista a Enric Garcia-Pey, 27.1.2020.

²¹ Vallés, 17.11.1946 i 16.2.1947.

²² Vallés, 18.10.1953.

²³ M. LLONCH (2004).

L'equip del Club Deportivo Granollers de bàsquet femení en una imatge de 1953. Algunes de les jugadores (M. Sayol, N. Pascual, M. Artigas, T. Cases, R. Rodríguez, F. Farín i D. Bosch) van formar part de la Sociedad Deportiva Roca Umbert (Fotografia: autor desconegut. Imatge cedida pel CB Granollers).

s'animaren a promocionar al campionat provincial d'Educación y Descanso de segona categoria i jugaren contra equips d'empreses de l'àrea metropolitana de Barcelona. Segons el setmanari *Vallés*, sempre disposat a lloar els empresaris, fou gràcies a la implicació del gerent de Roca Umbert SA i del director de la filatura de Can Federico que «se mantiene un equipo femenino en nuestra ciudad cuyos colores defienden D. Bosch, F. Farín, R. Rodríguez, T. Ambrós, M. Figueras, M. Sayol, M. Bescós, M. Durán y C. Buxó».²⁴ L'any 1957, l'equip ascendí al Campionat Provincial d'Educación y Descanso de primera categoria, però segurament la seva activitat no va durar gaire temps, perquè després del campionat va deixar de constar a la premsa local. La dificultat de compatibilitzar la doble jornada femenina amb l'oci, el matrimoni i la manca de reconeixement deurién ser els factors clau de l'abandonament de l'activitat, ja que aquesta és una experiència compartida amb altres esportistes durant la dictadura franquista. Llavors l'esport femení tenia com a principal objectiu la preparació física per a la maternitat.²⁵

²⁴ *Vallés*, 17.2.1957.

²⁵ M. D. RIBALTA (2015).

L'any 1958, l'Obra Sindical d'Educación y Descanso ordenà a les empreses Roca Umbert i Miguel Vilá que organitzessin un equip d'atletisme per representar la província als Juegos Deportivos Sindicales Nacionales, una competició utilitzada pel règim franquista per a promocionar el sindicalisme vertical. Roca Umbert no arribà a organitzar un equip, però els seus càrrecs intermedis convocaren alguns atletes que treballaven a l'empresa (José Padrós, Salvador Vilà i Josep Comas) per formar part de la delegació barcelonina, que fou completada amb obrers d'Igualada i de Mollet del Vallès.

Arran de l'èxit dels jocs esportius del sindicat vertical, l'obra d'Educación y Descanso s'encarregà de l'atletisme granollerí i el mateix any 1958 organitzà un campionat comarcal d'atletisme d'empreses. L'equip de Roca Umbert va quedar en quarta posició d'un total de vint-i-tres equips d'empresa, gràcies principalment a la victòria de Rafael Metlikowez als 800 metres i de José Girbau als 200 i 400 metres llisos.²⁶

La Societat Atlètica Granollers, dependent del BM Granollers i, des de 1970, ja independent com a Club Atlètic Granollers, augmentà progressivament el seu nivell competitiu. L'any 1971 va ser el primer club en la competició catalana i liderà l'espanyola algunes jornades.²⁷ Hi van excel·lir alguns atletes

Ponències
Revista del
Centre d'Estudis
de Granollers,
24 (2020), 135-151

Primera edició del Cross Internacional Ciutat de Granollers, 1967 (Fotografia: autor desconegut, AMGr).

²⁶ Vallés, 6.7.1958.

²⁷ Comarca Deportiva, 26.5.1970 i 8.6.1971.

que eren treballadors de Roca Umbert: Josep Girbau va ser campió d'Espanya de 110 metres tanques el 1961; Salvador Vilà guanyà el campionat espanyol de salt de perxa el 1964; Pere Cornellàs obtingué un rècord català de 1.500 metres el 1975, que resultà imbatible durant dotze anys;²⁸ el seu germà Antoni Cornellàs destacà en la marató i Josep Maria Piera en els 400 metres. Tots ells contribuïren a l'organització de competicions espanyoles i internacionals a Granollers, com ara el Cross Internacional de Granollers, que celebrà la primera edició l'any 1967.

4. La cessió de terrenys per a la zona esportiva

La contribució més important de l'empresa Roca Umbert a l'esport granollerí data del 1956. Aquest any l'Ajuntament de Granollers va incloure la creació d'una zona esportiva dins del projecte de construcció del grup d'habitatges de promoció social Primer de Maig. El consistori preveia signar un acord amb els propietaris dels terrenys, la família Roca Umbert i Antònia Moncau, però els Roca Umbert van cedir la seva part gratuïtament.²⁹ En l'acord de cessió de terrenys, que va ser oficialitzat el juny de 1958, els membres de la família Roca Umbert, representats per Josep Maria Roca-Umbert, es comprometien a cedir gratuïtament a l'Ajuntament de Granollers un terreny d'una superfície de 7.913 metres quadrats (d'una finca que tenia més de tretze hectàrees), el valor de la qual es calculava en 75.000 pessetes.³⁰

En l'escriptura de cessió dels terrenys, també s'especificaven les condicions a les quals es comprometia l'Ajuntament de Granollers: en primer lloc, que els terrenys fossin únicament per a usos esportius; en segon lloc, garantir els drets d'aprofitament d'aigua de la finca i els seus voltants a l'empresa Roca Umbert, i finalment que l'Ajuntament de Granollers pagaria les despeses de contracte i els impostos. Cal tenir en compte que per a l'empresa Roca Umbert l'accés a l'aigua de la zona era molt important. Per exemple, l'any 1960 la fàbrica central en va necessitar 1.405 metres cúbics per al procés productiu, 80 per generar vapor, 207 per refrigerar, 8 per climatitzar la filatura i 100 per a la higiene dels treballadors i treballadores.³¹

²⁸ DIVERSOS AUTORS (1989).

²⁹ Vallés, 7.10.1956; J. GARRIGA (2004), p. 143.

³⁰ Escripura de cessió gratuïta de la finca atorgada per la família Roca Umbert a favor de l'Ajuntament de Granollers, 11.6.1958, p. 4-6 (Fons Roca Umbert. Arxiu Municipal de Granollers, AMGr).

³¹ *Proyecto de depuración de las aguas residuales de su fábrica de Granollers*, Barcelona, 17.4. 1961 (Fons Roca Umbert, AMGr).

Col·locació de la primera pedra de la zona esportiva de Granollers, amb la presència del delegat d'esports, Juan Antonio Samaranch, l'alcalde de Granollers, Carles Font Llopart, i els tècnics de l'Ajuntament, 1957 (Fotografia: autor desconegut. AMGr).

El pavelló municipal d'esports, situat a la zona esportiva, en una imatge del 1960 (Fotografia: autor desconegut. AMGr).

Poc després el regidor de l'Ajuntament de Granollers i delegat del Frente de Juventudes Josep Anton Cabrera Sánchez, de l'Ajuntament de Granollers comentava al setmanari *Vallés* que la donació dels terrenys de Roca Umbert i l'ajuda de la Diputació per comprar la finca contigua farien realitat l'ambiciós projecte de la zona esportiva.³² En el projecte municipal hi havia la construcció d'una pista d'atletisme de cendra i un gimnàs; però el juny de 1958 l'Ajuntament plantejà la substitució del gimnàs per un pavelló esportiu, que va ser aprovada al juliol.³³ La primera pedra de la zona esportiva es va col·locar durant les festes de l'Ascensió de 1957, amb l'assistència de Juan Antonio Samaranch, llavors regidor d'esports de l'Ajuntament de Barcelona. Pocs mesos després s'inauguraren les pistes d'atletisme.

El 23 de maig de 1960 s'inaugurà el pavelló municipal d'esports, un dels primers edificats en una ciutat que no era capital de província,³⁴ que seria utilitzat pels equips locals d'handbol, bàsquet i hoquei sobre patins, i va esdevenir un entorn favorable per desenvolupar els valors de l'olimpisme a la ciutat.

L'any 1974 Roca Umbert SA començà a traslladar la producció a la factoria de la Batllòria. En el ple municipal del 19 de desembre de 1974 es plantejà el futur dels terrenys de la factoria de cycle complet de Granollers. L'espai comportava múltiples avantatges en cas de ser requalificat com a zona urbana residencial, com la unió dels carrers Colom i Roger de Flor o bé l'ampliació de la zona esportiva. La manca d'inversió va endarrerir els canvis.³⁵ Per potenciar-los, el març de 1975 els Roca Umbert cediren la finca de Can Corts, que serví per ampliar la zona esportiva.³⁶ Allà es construïren les piscines, el pavelló del Tub, les pistes de tennis o les de petanca, que continuen actives avui dia.

5. Conclusió

L'empresa Roca Umbert va tenir una intervenció destacada per a fomentar l'activitat esportiva a Granollers després de la Guerra Civil. D'aquesta intervenció, cal destacar sobretot la cessió de terrenys de l'any 1956 per tal que Granollers pogués construir la zona esportiva, amb instal·lacions tan importants com la pista d'atletisme i el pavelló municipal d'esports, a més de les instal·lacions que s'hi construïren anys més tard, amb l'ampliació de la zona esportiva.

³² *Vallés*, 21.10.1956.

³³ Actes de la Comissió Permanent de l'Ajuntament de Granollers, 28.3.1956, 5.4.1956, 26.7.1956, 27.10.1956, 31.10.1957, 26.6.1958, 3.7.1958, 19.9.1958 (AMGr).

³⁴ L. TORRES (1987), p. 7.

³⁵ *Granollers Comunidad Cristiana*, 4.1.1975.

³⁶ *Granollers Comunidad Cristiana*, 5.4.1975.

També fou important la seva contribució a difondre la pràctica esportiva entre els seus treballadors i més en general a Granollers. L'empresa Roca Umbert va promoure la creació de diversos equips d'handbol, futbol, bàsquet i atletisme, que van participar sovint en torneigs i campionats fora de Granollers i que van animar l'activitat esportiva local. A més, en ser l'empresa industrial de Granollers amb un nombre més alt de treballadors, molts dels esportistes granollerins que van destacar en l'atletisme, el futbol, l'handbol, el futbol o el bàsquet, eren treballadors de Roca Umbert.

Referències

ABEL, JORDI i JORDANA, JACINT (1987): *L'activitat econòmica al Vallès Oriental*, Vilassar de Mar, Oikos-Tau.

ARRANZ, JAVIER (2014): «Las aportaciones de la colonia industrial escocesa en la génesis del fútbol en Cataluña (1880-1906)», *Materiales para la historia del deporte*, 12, Sevilla, Universidad Pablo de Olavide, p. 1-22.

CELA, ALFREDO (2012): «Breu recorregut per la història de la fàbrica Roca Umbert de Granollers», *Ponències. Anuari del Centre d'Estudis de Granollers 2011*, Granollers 2012, p. 53-71.

CELA, ALFREDO (2015): *Vida cotidiana en la industria textil algodoner bajo el franquismo: El caso de Roca Umbert S.A. en Granollers: 1956-1966*, tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona.

DIVERSOS AUTORS (1985): *50 anys de penyes juvenils a Granollers*, Granollers, Edicions del Casino de Granollers-Club de Ritme.

DIVERSOS AUTORS (1989): *Història del Club Atlètic Granollers: 1932-1988*, Granollers, Club Atlètic Granollers.

DIVERSOS AUTORS (1991): *Acció Catòlica: 1940-1950: futbol, pingpong, bàsquet, teatre*, Barcelona, Acció Catòlica.

DIVERSOS AUTORS (2018): «Esport, indústria i modernitat», dins *Eix: Cultura industrial, tècnica i científica*, Mnactec, núm. 6, novembre 2018 [en línia]: <<https://mnactec.cat/revista-eix/esport-industria-i-modernitat/>>

GARCIA-PEY, ENRIC (2013): «El futbol a Granollers», dins *Tertúlies* de l'Arxiu.

GARRIGA, JOAN (1992): *Granollers i l'esport*, Granollers, Ajuntament de Granollers.

GARRIGA, JOAN (2004): *Franquisme i poder polític: Granollers 1939-1975*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

GRACIA, J. i RUIZ CARNICER, M. A. (2001): *La España de Franco (1939-1975): cultura y vida cotidiana*, Madrid, Síntesis.

JUNCÀ, IMMA (2013): *Cent anys de l'Esport Club Granollers (1913-2013)*, Coneguem Granollers 19, Granollers, Ajuntament de Granollers.

LLONCH, MONTSERRAT (2004): *Treball tèxtil a la Catalunya contemporània*, Lleida, Pagès editors.

PRAT, ESTER (2018): «Roca Umbert: de fàbrica tèxtil a fàbrica de les arts», *Ponències. Revista del Centre d'Estudis de Granollers*, 22, p. 7-38

PUJADAS, XAVIER i SANTACANA, CARLES (1994): *Història il·lustrada de l'esport a Catalunya*, vol. 1 (1870-1931), Barcelona, Columna.

TRIBALTA, MARIA DOLORES (2015): *Dones, esport i dictadura: la memòria oral d'esportistes catalanes durant la primera etapa del franquisme (1939-1961)*, tesi doctoral, Universitat Ramon Llull, Barcelona.

SALA VILA, JOAN (2014): *BM Granollers: Camí d'una filosofia*, Argentona, Voliana Edicions.

SALVADOR, JOSÉ LUIS (2004): *El deporte en Occidente*, Madrid, Cátedra.

SÁNCHEZ, FRANCESC (2003): *L'Abans. Granollers. Recull gràfic 1882-1965*, El Païol, Efadós.

TORRES, LLUÍS (1987): *L'esport: Granollers, 1913-1992*, Coneguem Granollers núm. 6, Granollers, Ajuntament de Granollers.